

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

umístěných v rozích čtvercového půdorysu a vodorovných latí, které tvořily stěny výdřevy. Mezi okolním terénem a dřevěnou konstrukcí se nacházela jílová izolační výplň. Podle keramických fragmentů byla datována na přelom 15. a 16. století. Další objekty, které můžeme interpretovat jako odpadní jímky, byly k. č. 511 a 513. U nich však byly odejmuty pouze svrchní vrstvy, a to z důvodu průsaku spodní vody, která zabraňovala dalšímu výzkumu. I jejich datace spadá do období novověku (16./17. stol.).

Jiří Juchelka, SPÚ Ostrava, arch. odd. Opava

Resumé:

Opava (Bez. Opava), Ostrožná Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Opava (Bez. Opava), Beethovenova Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (okr. Opava)

Krnovská ulice 17. Středověk, novověk. Sídlištní objekty, Záchranný výzkum.

Nad archeologickou situací halšatského sídliště (popis lokality viz kap. Doba železná) byly registrovány středověké vrstvy s četným, zejména keramickým materiálem a několika zahloubených objektů rozličného charakteru. Nejzajímavější jsou bezesporu dva objekty, č. 505 a 566, s částečně dochovanou konstrukcí stěn, vstupní části a podlahy. Předběžně je lze na základě nalezeného materiálu datovat do 14. století. Skladba nálevového fondu, zejména značné množství strusky, železných předmětů a především keramická dyzna napovídají výrobní činnosti spojené s kovem. K novověkým situacím na lokalitě lze přiřadit kromě kulturních vrstev několik typů zahloubených objektů a základy zděného domu.

Praskova ulice. Středověk, novověk. Kulturní vrstva. Záchranný výzkum.

Sanační výkop podél budovy Geodzie, č. parcely 550/1, odhalil relikty kulturního souvrství a část základů zděného cihlového objektu. Nečetný střeškový materiál datuje bázi tohoto souvrství do 14. století. Zdivo pochází z novodobého válkou zničeného domu.

Marek Kiecoň, SPÚ Ostrava, arch. odd. Opava

Resumé:

Opava (Bez. Opava), Krnovská Str. 17. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

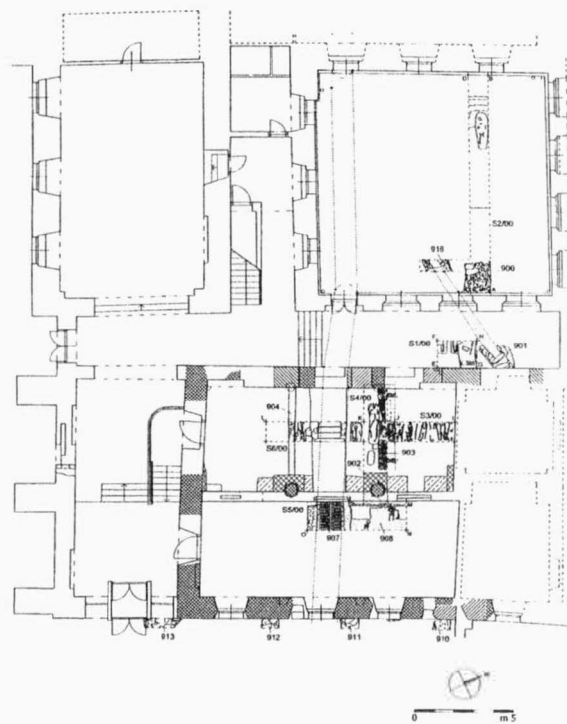
Opava (Bez. Opava), Praskova Str. Mittelalter, Neuzeit. Kulturschicht. Rettungsgrabung.

OPAVA (okr. Opava)

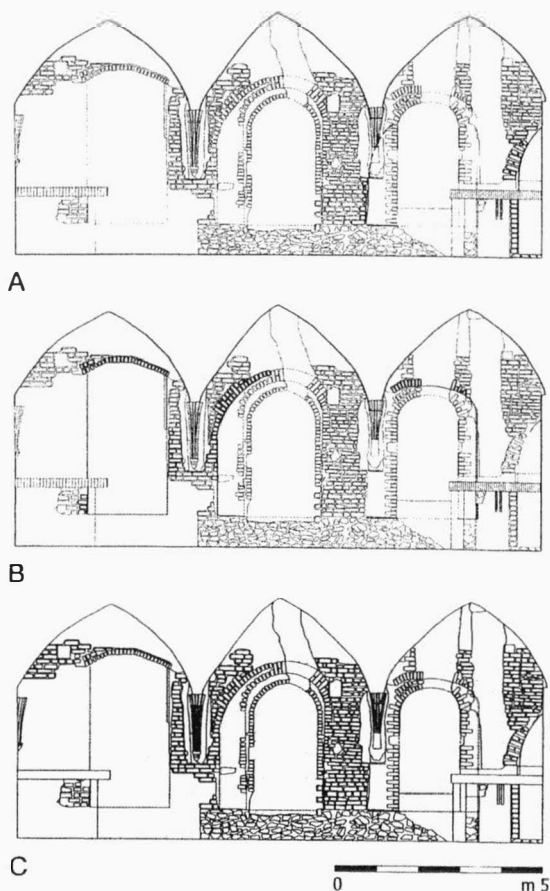
Minoritský klášter, parcela č. 496/1. Středověk, novověk. Klášter, pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum realizovaný v červenci-srpnu 2000 byl vyvolán stavební rekonstrukcí východního křídla kláštera. Protože stavební záměr předpokládal snížení terénu v proměnlivé mocnosti jak na rajském dvoře, tak i ve východní části ambitu a v kapitulní síni, bylo rozhodnuto ověřit rozsah dochování středověkých a novověkých vrstev šesti sondami o celkové rozloze cca 36m².

Nálezová situace ve všech sondách ukázala, že snížení terénu by musel předcházet plošný záchranný výzkum. V důsledku toho se podařilo prosadit změnu projektu, takže v dotčené části kláštera zůstaly archeologické situace zakonzervovány v původním rozsahu. Postup stavebních prací dále dílčím sejmutím omítek umožnil posoudit relikty minulých stavebních etap na přízemních partiích nádvorních stěn rajského dvora, na části východní stěny východního křídla ambitu, v kapitulní síni a dílem i v zinním refektáři a do výše paty I. patra na větší části východního a jižního průčelí východního křídla konventu. Zaměřeny rovněž byly již dříve odhalené relikty základového zdiva, nacházející se v betonovém odvětrávacím kanálu před východní fasádou objektu (k. 910-913). Ve všech případech se pravděpodobně jedná o pozůstatky opěráků, v různých obdobích připojených dodatečně k obvodovému zdivu.

Obr. 30. Opava, minoritský klášter. Opava, Minoritenkloster.

Obr. 31. Opava, minoritský klášter.
Opava, Minoritenkloster.

Počáteční horizont středověkého osídlení lokality reprezentoval zahloubený objekt k. 552 částečně odkrytý v sondě S5, do jehož výplně byly zahloubeny dvě kúlové jámy. Ty zřejmě byly součástí stavby neznámého půdorysu zaniklé požárem, o kterém svědčila až 0,35 m mocná vrstva přepálené mazanice, která celou situaci překryla. Nepočtené keramické fragmenty z těchto náleзовých situací ukazují na jejich uzavření nejpozději v době kolem poloviny 13. století. Tato doba je patrně zároveň počátkem výstavby zděných budov v areálu kláštera.

Za pozůstatek nejstarší stavební situace v prostoru východního křídla konventu je možné považovat zeď k. 908, ze které se v sondě S5 dobře dochoval relikt 1,20 m širokého opěrného pilíře, původně kolmo provázaného se zdí orientace S-J, dochované ovšem pouze v negativu. Do souvislosti s touto situací je snad možné položit výkop k. 505 o šířce 0,80 m, orientace Z-V, zachycený v sondě S1. Evidentně byl zaplněn před výstavbou nejstarší fáze zdi oddělující kapitulní síň od východního ramene ambitu. Na jeho dně se nacházely kameny, ve kterých je možné s jistou dávkou opatrnosti spatřovat relikt vytěženého zdiva. Rovněž dno tohoto výkopu dosažené v úrovni 257,19 m n.m., zhruba

odpovídá niveletě základové spáry zdi k. 908. Je velmi pravděpodobné, že náleзовá situace v sondách S1 a S5 představuje první zděnou stavební fázi minoritského kláštera.

Zbytky starší stavební situace byly odkryty rovněž v západní části kapitulní síně. Jednalo se o nejspodnější řádek základového zdiva (k. 903), orientace V-Z, tvořený jilem spojenými lomovými kameny. Důležitá je okolnost, že toto zdivo se pravouhle zalamovalo směrem k jihu a bylo v neurčitelné délce využito při stavbě západní zdi kapitulní síně (základové zdivo téže západní zdi kapitulní síně odkryté severněji v sondě S1 bylo naproti tomu již od spodního řádku kladeno na maltu).

Prostor jižně a severně od zdi k. 903 byl zřejmě v době před jejím snesením odlišně využit. Po obou stranách zdi byly odkryty pohřby, ukládané ovšem s nápadně rozdílnou intenzitou. Celkem 19 skeletů a jejich částí, uložených místy ve třech vrstvách nad sebou severně zdi k. 903, nasvědčuje tomu, že zde archeologický výzkum zachytil část hřbitova, a tedy i volného exteriéru nějaké budovy, jistě sakrálního charakteru. Oproti tomu jižně od zdi k. 903 bylo zachyceno pouze 5 hrobových jam, z nichž jedna dotčenou zeď evidentně respektovala. Ze zásypu jednotlivých pohřbů pochází pouze nepočtené středověké keramické zlomky a s výjimkou pohřbu k. 816 všechny náleží keramické produkci 2. pol. 13. – počátku 14. století. Z hlediska relativní chronologie těchto pohřbů má význam zjištění, že i v případě stratigraficky nejstarších pohřbů odkrytých v sondě S3 se v jejich zásypech vyskytovaly fragmenty přepálené mazanice, pocházející z kúlové stavby zachycené v sondě S5, a navíc i úlomky stavebního materiálu (fragmenty omítky a malty). Samotný vztah zdiva odkrytého v zinním refektáři (zeď s opěrákem k. č. 908) a substrukce zdi v kapitulní síni není možné posoudit. Prostor mezi nimi je narušen mladší stavební situací a porovnat nelze ani stratigrafii mladších vrstev, protože se v západní části kapitulní síně nedochovala. Není vyloučeno, že náleзовá situace zjištěná v kapitulní síni představuje pozůstatky sakrálního objektu předcházejícího výstavbě konventního kostela sv. Ducha.

Archeologický výzkum rovněž přinesl některé doklady o vybavení kláštera a životě jeho obyvatel v průběhu renesance a baroka. Jednalo se zejména o dokumentaci složitého kanalizačního systému. Ten sestával z hlavní stoky o světlosti cca 1,5x1,0 m se stěnami vyzděnými z lomového kamene a valené cihelné klenby. Do hlavní stoky (S5, k. 908) ústily menší kanálky vnitřních rozměrů cca 0,4x0,4 m, překryté plochými kameny. V průběhu výzkumu v roce 2000 byly dokumentovány dva úseky (k. 901 a 916) kanálku běžícího patrně ze sakristie do JZ koutu rajského dvora. Se vznikem tohoto systému je možné spojit planýrku na rajském

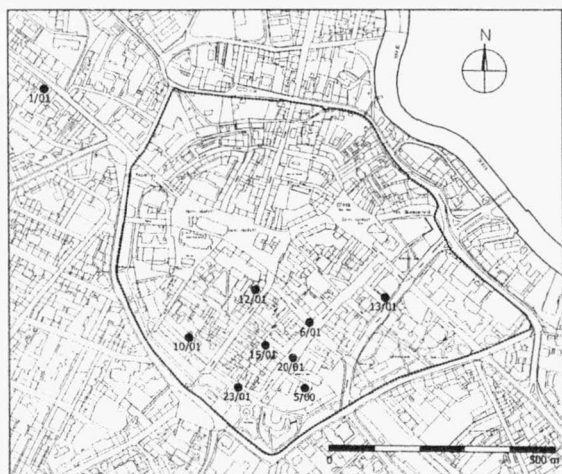
dvoře a dorovnávkou pod nejmladší historickou podlahou v zimním refektáři, ze kterých pocházejí četné keramické nálezy 17.-18. století.

Důležitá zjištění se podařilo shromáždit ke stavebnímu vývoji východního křídla konventu také při dílčím stavebně-historickém průzkumu. Na odhalených úsecích nadzemního zdiva v prostoru gotické kapitulní síně, ve východním křídle ambitu a na východním průčelí konventní budovy bylo identifikováno několik středověkých stavebních fázi této části kláštera.

*Michal Zezula, SPÚ Ostrava, arch. odd. Opava
Dalibor Prix, ÚDU AV ČR*

Resumé:

Opava (Bez. Opava), Minoritenkloster. Parz. Nr. 496/1. Mittelalter. Neuzeit. Kloster, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Obr. 32. Opava, lokalizace záchranných výzkumů. 5/00 – Minoritský klášter, 6/01 – ul. Hrnčířská, 10/01 – ul. Beethovenova 1, 12/01 – ul. Ostrožná 8, 13/01 – ul. Praskova 11, 15/01 – ul. U Pošty, 20/01 – ul. Masarykova, 23/01 – ul. Sady Svobody.

Opava, Lokalisierung von Rettungsgrabungen. 5/00 – Minoritenkloster, 6/01 – Hrnčířská-Straße, 10/01 – Beethovenova-Straße Nr. 1, 12/01 – Ostrožná-Straße Nr. 8, 13/01 – Praskova-Straße Nr. 11, 15/01 – U Pošty-Straße, 20/01 – Masarykova-Straße, 23/01 – Sady Svobody-Straße.

OPAVA (okr. Opava)

Ul. Hrnčířská, Masarykova, U Pošty, parcely č. 578, 569/1, 580. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum byl vyvolán rekonstrukcí ulic Hrnčířské, U Pošty a Masarykovy v SV části historického jádra města. Výzkum byl realizován

formou sond, položených v místech bezprostředně ohrožených rekonstrukcí a výstavbou inženýrských sítí. Tyto sondy byly navíc na vybraných místech doplněny menšími odkryvy zjišťovacího charakteru. Terénní část výzkumu proběhla v měsících květnu – říjnu roku 2001 (SPÚO akce č. 6/01, 15/01 a 20/01).

Nejstarší známky antropogenních aktivit doložené v sondách na ulici U Pošty a na ulici Masarykově představovaly dva hroby KLPP zahrbené do sprašového půdního typu spolu se sekundárně umístěnými keramickými fragmenty z dalších porušených žárových hrobů (viz kap. Doba bronzová). Další nálezné situace již souvisely s počátky města a jeho středověkým a novověkým vývojem. Protože se většina zkoumaných ploch nacházela pod vozovkami dotčených ulic, nejčastěji zjištěnými situacemi byly různé formy úprav terénu komunikačního charakteru.

V prostoru křižovatky ulic Hrnčířské (sonda S1) a Masarykovy můžeme uvažovat o zpevnění povrchu půdního typu vrstvou valounů, oblázků a tuhových střepů již v 1. pol. 13. století. Tuto úpravu zde v průběhu 13. a 14. století překrylo až 0,55 m silné zvodnělé souvrství s četnými organickými makrozbytky a paleobotanickými nálezy (odštěpky a odřezky dřeva, proutí, listí, odřezky usní). Nejpozději v 15. století byl povrch tohoto souvrství znovu zpevněn štětem, fixovaným roštem z dřevěné kulatiny.

Obr. 33. Opava, ul. Hrnčířská, U Pošty, Masarykova. Lokalizace sond.

Opava, Hrnčířská-, U Pošty, Masarykova-Straße. Lokalisierung der Suchschnitte.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00